

Seminari “El personal docent i investigador a Catalunya. Mobilitat, atracció de talent i sistemes retributius”

Dilluns, 13 de gener 2014, 10:00 – 14:00 hores

Resum

El **President de l'ACUP, Ferran Sancho**, obre l'acte remarcant que l'objectiu de la trobada és reflexionar sobre un dels factors més importants de qualsevol universitat del món i, per descomptat també de Catalunya: el personal docent i investigador. Destaca que atraure i retenir bons professors i investigadors és una estratègia clau de qualsevol universitat i que, tenint en compte la importància del personal docent i investigador a les universitats, des de l'ACUP s'ha proposat estudiar diferents sistemes organitzatius i retributius del personal docent i investigador, mirant de fer-ne una certa comparativa internacional i valorar com està situat el sistema universitari català en el context europeu i global.

El primer ponent del seminari, el **Prof. Ivan Pacheco**, investigador al Center for International Higher Education (CIHE) del Boston College d'Estats Units presenta els resultats més destacats de l'estudi “Paying the professoriate – A Global Comparison of Compensation and Contracts” del que és un dels autors. Aquest informe analitza els sistemes retributius del professorat a 28 països. Explica les limitacions amb les quals es van haver de confrontar a l'hora d'elaborar la comparativa internacional dels sous del professorat, com per exemple que no s'hi inclouen mitjanes aritmètiques, és a dir que no es pondera quants professors hi ha en cada nivell. En el cas de la Xina, per exemple, hi ha molts professors en la base i pocs professors amb un nivell alt. Una altra limitació és que es tracta d'una comparació de sous bruts, donat que fer una comparació dels ingressos nets del PDI és gairebé impossible. No obstant, han intentat contestar la pregunta de si el sou d'un docent és suficient per pagar una vida de classe mitjana al seu país. En molts països no és el cas i els docents han de realitzar diferents feines per assolir un nivell de vida acceptable. Finalment, una de les limitacions més importants de l'estudi és que només se centra amb els professors que tenen contractes fixes a les universitats i hi treballen a temps complet, excloent una gran part del col·lectiu de professors quina situació, a més a més, s'està deteriorant cada vegada més. Caldria estendre estudis sobre el PDI i incloure-hi també aquest col·lectiu.

Pel que fa la qüestió d'atraure i retenir talents, el Prof. Pacheco destaca la necessitat de construir un ecosistema saludable, El sou com a única eina d'atraure i retenir talents no és suficient. També importa l'entorn, entre d'altres si hi ha “peers” amb els que es pot avançar amb la seva recerca. Cal trobar un equilibri entre estabilitat i

mobilitat, creant condicions salarials estables, mantenint al mateix temps un cert grau de mobilitat.

El **secretari executiu de l'ACUP, Josep M. Vilalta**, explica que, tenint em compte que en l'estudi presentat pel Prof. Pachecho no s'hi inclou el cas d'Espanya, ni tampoc el cas de Catalunya, des de l'ACUP s'està treballant per tal d'omplir aquest buit, elaborant un informe sobre les universitats públiques catalanes seguint l'esquema d'aquest estudi internacional. Confrontant-se amb les mateixes limitacions exposades del Prof. Pachecho, l'ACUP preveu complementar aquesta comparativa internacional amb dades més qualitatives, per exemple sobre els sistemes d'incentius o la carrera professional, analitzant alguns sistemes europeus així com institucions concretes amb profunditat. Amb uns primers resultats d'anàlisi de la situació del PDI a les universitats públiques catalanes, el Sr. Vilalta destaca que els sous a Catalunya són poc competitius en l'etapa primerenca de la carrera professional.

El **Prof. Martin Finkelstein de la Seton Hall University** de Nova Jersey d'Estats Units centra la seva intervenció en la mobilitat del personal docent i investigador entre l'acadèmia i la indústria. Exposava diferents dades del sistema de recerca a Estats Units i comparteix exemples concrets de mobilitat entre les universitats i el sector industrial, destacant especialment el model del Massachusetts Institute of Technology (MIT).

La Prof. **Irina Ferencz de l'Academic Cooperation Association (ACA)** de Brussel·les ens parla de la situació actual de la mobilitat dels professors i investigadors a Europa. Informa que la mobilitat dels professors és menys prioritari per a les universitats europees que la mobilitat dels estudiants. No obstant, creix cada vegada més i rep més interès al nivell que la internacionalització de les universitats esdevé més estratègic. A l'hora de mesurar l'estat actual de la mobilitat del PDI la Prof. Ferencz explica que hi ha diverses dificultats, entre d'altres que no existeix cap definició unificada ni de PDI ni de mobilitat internacional.

Finalment, el **Prof. Jordi Caballé de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)** ens presenta un cas concret de mobilitat internacional, el de l'àmbit de la ciències econòmiques. Centra la seva intervenció en l'endogàmia que encara predomina en el sistema universitari espanyol i català i que limita la mobilitat dels professors, citant un estudi de l'any 2008 que demostra que el 69 per cent dels professors de les universitats espanyoles van obtenir el seu doctorat en la mateixa universitat on treballen després. Com a eina concreta de fomentar la mobilitat entre el PDI de l'àmbit econòmic, el Prof. Caballé ens explica el cas del Simposi d'Anàlisi Econòmica (SAE), iniciat l'any 1975 i que avui dia representa una de les trobades d'economistes més importants a Espanya.

El **secretari d'universitats i recerca, Antoni Castellà**, clausura la jornada, agraïnt a l'ACUP l'organització de seminaris d'aquest tipus que permeten reflexionar sobre

temes que en el dia a dia de les organitzacions no tenen espai. Destaca que, en canvi que a la resta del sistema universitari espanyol, l'obertura a professors estrangers de les universitats catalanes ha sigut intensa durant els darrers anys. En aquest sentit, un 50% dels investigadors ICREA són internacionals. Si es tinguessin en compte els investigadors que han marxat fora i es recuperen amb una beca ICREA aquesta xifra ascendiria fins al 80%. Fa èmfasis en què els últims anys s'ha vist clarament que les institucions tenen una capacitat d'excel·lència més rellevant si estan donades dues condicions: autonomia institucional i plena capacitat de gestionar la seva política de recursos humans, definint la carrera acadèmica i les retribucions dels professors. Conclou que cal fomentar aquests temes en les reformes del sistema de governança de l'educació superior aquest s'estan debatent actualment.